

Nagy, közös kirakós

KÖNYVKRITIKA - KÖVETÉSI TÁVOLSÁG - LXX. évfolyam, 22. szám, 2026. május 29.

► *„Írta egy zsidó ember Bécs közelében” – Erdős Gáspár mezőtúri deportált naplója 1944–1945. Sajtó alá rendezte Várkonyi Tamás. Tények és tanúk. Magvető Kiadó, Budapest, 2026, 362 oldal, 7999 Ft*

Az 1944-45-ben az Erdős házaspárral történeteket hosszú ideig némaság fonta körbe. Ebben a kötetben viszont sokan megszólalnak. A dédunoka mintegy „könyvet a könyvben” hozott létre: több mint nyolcvan oldalon foglalja össze Erdős Gáspár életútját. Az *ember a napló mögött* című esszé a második generáció hangját is megszólaltatja: idézeteket olvashatunk a háborút túlélő fiúk, András és István leveleiből, és az is kiderül, hogy Erdős Gáspár idős korában is készített feljegyzéseket. A kiadás azonban ennél is gazdagabb. A fényképek és dokumentummásolatok jelenléte magától értetődő, az viszont ritka ajándék, hogy a lágerközösség tagjainak életútját is rekonstruálták, gyakran két-három oldalas portrékban, sokféle forrás alapján. Ezek az anyagok megmutatják, hogy Erdős Gáspár milyen figyelemmel fordult a környezetéhez, mennyire fontos szerepet töltött be a mezőtúri, majd a lágerben kialakult közösségben, hány embert emlegetett a feljegyzéseiben, emellett pedig, szinte mellékesen, döbbenetes tragédiák bomlanak ki ebben a sajátos „szereplőlistában” is.